

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
stampiliko dot. organizacije.

Stane posamezna številka
Dln 2.—, mesečno Dln 4.—,
pololetno Dln 48.—, Za čla-
ne Izvod Dln 1.—.

Oglasi po ceniku.
Rekopisi se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290.

Cekovni račun št. 13.562.
Telefon Interurban št. 3478.

Volitve v Delavsko zbornico po Jugoslaviji.

21. in 22. ter 28. in 29. oktobra 1933 je delavstvo, ki se zaveda samega sebe, izpregovorilo svojo besedo:

To smo MI!

Volitve v Delavsko zbornico so za nami v vseh zbornicah.

Težak boj je bil dobojevan, delavec je ponosno dvignil glavo in glasno ter odločno povedal, da morajo biti Delavske zbornice — delavske! Na uspeh, ki so ga dosegli zavedni delavci v današnjih težkih prilikah, smo lahko ponosni vsi proletarci.

Fašistični kričarji, ki so leta in leta z grožnjami tiščali delavstvo k tlom, ki so pri vseh »odločujočih« dokazovali, kako je vse delavstvo za njimi ter da so razredne delavske strokovne organizacije le »firma in pečati«, so doživeli polom na celi črti in delavstvo je povsod, kjer je bila tajnost volitev zjamčena, obodilo njihove metode in njihovo delo.

O tej obsodbi govore najlepše volilni rezultati sami:

Na teritoriji beograjske Delavske zbornice, torej v glavnem v predvojni Srbiji, je dobila lista svobodnih strokovnih organizacij 90 odstotkov vseh oddanih glasov, nasprotna pa le 10 odstotkov.

Beograd sam je dal URSSJ-u 5609 glasov, nacionalnim socialistom pa le 507 glasov.

Skoplje je dalo URSSJ-u 2843 glasov, narodnim socialistom pa celih 44 glasov.

Na teritoriji zagrebške zbornice nacionalni socialisti sploh niso mogli sestaviti svoje liste. Boj je bil le med listo svobodnih strokovnih organizacij in med ORS-om, kateri je bil radi razbijaškega dela črtan iz članstva internacionale.

Tudi tu so izšli naši sodruzi z velikim uspehom. Dobili so nad 20.000 glasov, dočim je zbral ORS le nekaj nad 5600 glasov. Delavstvo Zagreba je manifestiralo svojo pripadnost svobodnim strokovnim organizacijam, za katere je dalo 5666 glasov, a ORS je zbral komaj 409 glasov.

Delavci so s tem pokazali, da vse demagoške trditve Haramine ne pomenijo nič.

In Bosna?

Koliko vpitja je bilo o raznih Stankovičevih organizacijah, nacionalnih sindikatih itd. Volitve so pokazale, ker so bile tajne, kje se nahaja delavstvo. Narodni socialisti sploh niso mogli postaviti liste. Le URSSJ (svobodne strokovne organizacije) in ORS (odpadniki) so šli v volilno borbo.

Svojo zrelost je delavstvo dokazalo. V krajih, kjer je ORS trdil, da so 100 odst. za njim, da URSSJ-evih organizacij sploh ni, je zmagala z odločujočo večino lista svobodnih organizacij.

Nad 25.000 glasov so zbrali naši sodruzi proti komaj 3000 nasprotnim glasovom.

In ljubljanska zbornica?

Cele tedne je bljuvalo meščansko časopisje ogenj in žveplo na rdečo listo, pozivalo podjetnike in gospodarje, da naj pazijo, v katere roke pride zbornica. Vsa sredstva so prišla gospodi iz vrst nacionalnih socialistov prav, samo da bi zmagali.

Zdravo, da ste hrabri borci!

Volitve v Delavsko zbornico 28. in 29. oktobra 1933 v ostalih krajih Jugoslavije so izpadle sledeče.

Za zagrebško Delavsko zbornico:

Kandidati URSSJ (B. K. Jošt)	20.820 glasov
Kandidati nac. socialistov (V. Haramina)	7.701 glas

Za beograjsko Delavsko zbornico:

Kandidati URSSJ	19.750 glasov
Kandidati nacionálnih socialistov	1.257 glasov

Za sarajevsko Delavsko zbornico:

Kandidati URSSJ	26.902 glasov
Kandidati nacionálnih socialistov	4.799 glasov

K temu prišteti slovenske rdeče glasove (Strokovna komisija URSSJ) in imamo armado z nad 100.000 glasov.

Eh...

Zdravo da ste hrabri borci!

Zavedno delavstvo je prekrizalo njih račune!

Nad 20.000 glasov je zbrala rdeča lista in izšla tako s 25 mandati kot najmočnejša iz volilnega boja.

Edino tu so nacionalni socialisti zbrali skupaj z že preje omenjenimi sredstvi 16.000 glasov, krščanski socialisti pa 11.200 glasov.

Ce sodimo po teh rezultatih, vidimo, da je v državi 75 odstotkov vsega delavstva v vrstah in za ideje svobodnih strokovnih organizacij, ki so zbrale v celi državi pri volitvah okoli 100.000 glasov, napram 18.000 glasovom nacionalnih socialistov v celi državi.

Volilni boj je za nami, a sedaj stojimo pred drugo še važnejšo nalogo. V tej volilni borbi smo videli, da smo imeli edino zaščito le v delavskem tisku, dočim se je meščansko časopisje z vsemi silami zalagalo za zmago naših nasprotnikov. Priznamo, da je morda to vehementno zastopanje nacionalnih socialistov odprlo marsikateremu delavcu oči, ki je uvidel, da so od one organizacije, za katero tako odločno nastopa ves meščanski tisk, ki je vendar v prvi vrsti odvisen od kapitalistov, ne more imeti nikake koristi, temveč le škodo.

Ven iz delavskih stanovanj mora iti ta sovražnik, ki vedno podpira le

naše razredne nasprotnike in naša prva dolžnost je, da preskrbimo, da bo

prišel v delavska stanovanja naš delavski tisk in da bo vsaka delavska družina in vsak delavec naročila naše delavske liste in če sam ne bo zmož, potem dva ali trije zaeno.

Enako pa je dolžnost nas vseh od prvega voditelja do zaupnika in najmlajšega člana svobodnih strokovnih organizacij,

da gremo z novimi močmi na delo med še neorganizirano delavstvo,

da mu predočimo veliko nevarnost, ki mu preti od načrtov fašističnih voditeljev ter da vse še neopredeljene ali zaslepljene delavce spravimo na pravo pot, pot razrednega boja in odločne borbe v svobodnih delavskih organizacijah za boljšo bodočnost in pravičnejši družabni red.

Sodrugil! Prvi boj je končan z uspehom, to naj nas podžiga in bori v nadaljnjih, še težjih bojih, da bomo vztrajali do končne zmage!

Zato vsi na delo za ojačanje svobodnih strokovnih organizacij, za razširjenje delavskega tiska, ki naj postane eno naših najmočnejših orožij v boju za naše pravice!

Takoj zgrabimo in vzdržimo do kraja!

Volitve v Delavsko zbornico so kljub vsemu pokazale prav razveseljiva dejstva, ki se jih moramo zavedati in po njih uravnati svoje bodoče delo.

Prvič: pravi industrijski proletariat je v ogromni večini pokazal svojo pripadnost k samostojnim, razrednim proletarskim organizacijam.

Plavi in beli pridejo v poštev le še tam, kjer je njih organizacija zvezana z razvojem dotičnega podjetja in kamor naša propaganda še ni mogla prodreti. Plavi so izgubili še tiste postojanke, ki so jih imeli (Kranj, Št. Pavel itd.), beli so si jih pa deloma ohranili le v izrazitih podjetjih katoliškega kapitala, kakor: Jugoslovanska tiskarna, Glanzmann, Peko i. p. Če ne bi »Slovenec« v zadnjem tednu pritisnil za bele, bi bili izgubili glasove še v teh podjetjih.

Iz tega sledi spoznanje, da so beli prav tako žuta organizacija v svo-

jem bistvu kakor modri. Njih eksistenca je vezana na katoliški kapital. Popolnoma pravilno povdarja sam »Slovenec« z dne 26. t. m., da se je krščansko - socialna organizacija ustanovila ob sodelovanju katoliškega podjetnika Pollaka, ki ga »Slovenec« slavi kot vzor marljivega človeka, pri katerem so delali pomočniki najmanj po 11 ur na dan in sicer od 5.—7. popolnoma tešč, po zajtrku do 12. in potem do 7. in 8. ure zvečer. Beli usmerjajo vse delo proti rdečim. Plačilo za to: da so sedaj še plavi nad njimi. Njihov spor z oficelnimi predstavniki političnega katolicizma ne izvira iz tega, da bi bili beli za razredno delavsko fronto, temveč samo iz tega, ker oficelni krogi upravičeno od njih zahtevajo, da tudi javno priznavajo tisto sredino, iz katere izvirajo in ki jih drži pokonci. Beli pa mislijo, da bodo z demagogijo več naredili med delavstvom za politični katolicizem.

Modri imajo svoje pristaše med priv. nameščenci, ki si domišljajo, da so nekaj drugega, kakor so v resnici. Drugod nimajo svojih pravih pristašev. Njihovi raztreseni glasovi po drugih skupinah ne pomenijo njih pristašev, temveč to so neodporni ljudje, ki so nasledili raznim obljubam in grožnjam.

Mi smo slabi samo med razkropljenim obrtniškim delavstvom, služkinjami itd. Toda tudi med te smo že prodrli in med priv. nameščenci smo se mnogo bolj uveljavili, nego so pričakovali združeni modro-zeleno-beli nasprotniki.

Po vsem tem se vidi, da imamo mnogo večji upliv, nego se nam ga priznava v javnosti. Temu je pa krivo edino le to, da nimamo močnega tiska. Zato je dolžnost prav vseh naših organizacij vseh vrst, da začno in vodijo akcijo za rdeč tisk toliko časa, da

postane »Delavska Politika« dnevnik.

Potem si bomo šele pridobili tisto veljavo, ki nam gre in potem bo naša ideja prodrla tudi med edino današnjo oporo »žutih« — to je med delavce in delavke, ki so razkropljeni pri malih obrtnikih in gospodinjstvih. Ti so doslej izročeni vplivu meščanskega časopisja in bi bilo čudno, če bi že pri teh volitvah glasovali drugače, kakor so.

Tako torej: Izvedimo akcijo za »Delavsko Politiko« do kraja in potem se bo ob prihodnjih volitvah pridružilo obrtniško in v gospodinjstvu zaposleno delavstvo rdeči fronti industrijskega proletariata. Potem ne bo več treba gledati v Del. zbornici žutih, kakor jih bomo žal morali še tri leta. Ni važna toliko Del. zbornica s svojo pestro sestavo, temveč zunaj nje moramo zastaviti svoje sile, da damo Del. zbornici pravo delavsko lice.

Sedaj ne mečkajmo na raznih straneh! Vsak sredinec, vsaka organizacija, vsak dan, vsaka prilika, vsak dinar naj se posveti in izrabi za uresničenje parole:

Delavski dnevnik!

Vsak, kdor le količkaj more, naj si naroči »Delavsko Politiko«. 10 Din mesečno stane.

Ali bodo slepi spregledali?

»Žuto« časopisje rjove na vse pretege in sugerira svojim razočaranim pokroviteljem, da so zmagali.

Končan je volilni boj, v katerem so se pokazali kakor se pokaže pustolovec ali po nemško »Hochstapler«.

Le-ti govorijo sedaj, da so marksisti pri teh volitvah delavstvo terorizirali. Gospodje »nacionalisti«, ki pravite, da ste pravi zaščitniki delavskih interesov, povejte, kje se je znašel en ravnatelj, ki bi klical delavske zaupnike k sebi, češ, povejte delavstvu, da če ne bo rdeče liste volilo bo odpuščen? TO DOKAZI-

TE! MI VAS POZIVAMO! Mi vam pa dokažemo, da se je to zgodilo, da so bili ravnatelji, ki so klicali zaupnike k sebi in jim priporočali, da naj uplivaajo na delavstvo, da bo »plavo« volilo, če noče, da bo pri prihodnjih redukcijah letelo na cesto. Nadalje, zakaj so gotovi pazniki pravili delavstvu, da ne sme voliti rdeče liste, češ, da je protidržavna in da četudi so te volitve tajne, bodo oni izvedeli za vsakega kdo je volil. Zato mora vsak, kdor se hoče izogniti gotovim posledicam, voliti »plavo«, nacionalno. Zakaj so gotovi pazniki svoje delavce naravnost na volišče prignali? Zakaj se je nam marksistom svoboda agitacije in zborovanj vsestransko omejevala? Zakaj ste širili letake z lažnjivo vsebino: Čobal, da je največji milijonar v revirjih, dr. Ž. Topalović, da ima 30.000 dinarjev mesečne plače, J. Kopač v Delavski

zbornici, da ima 10.000 dinarjev mesečne plače? Zakaj ste lagati, da je sedanje zastopstvo v bratovski skladnici krivo znižanja pokojnin rudarskih upokojujencev.

Gospodje »nacionalisti«, delavstvo, katero si s težkim delom v potu svojega obraza služi kruh in ki je še danes odvisno takorekoč od milosti podjetnika, pa bodisi, da je to Nemec, Jugoslovčan, ali pa Italijan, ste strašili z odpustom, zgubo zaslužka in kruha, če ne bo volilo vas! Ali vas ni sram? In pri vsem tem si še upate trditi, da so marksisti terorizirali in da ste vi zelo napredovali kljub »nemogočemu volilnemu redu«. Ali se ne sramujete take »zaupnice« od delavstva?

Ali boste sedaj spregledali, vi slepci, kolikor vas je še med delavstvom, kdo so »nacionalisti« in komu služi njih narodna organizacija?

Volili smo – sedaj na novo delo!

Povedali smo kapitalistom in njihovim agentom, da je Delavska zbornica last delavcev in to tudi z volitvami dokazali.

Toda že nas čaka druga, nič manj velika naloga: Še enega sovražnika imamo, ki ga moramo premagati, sovražnika, ki dnevno vdira v delavska stanovanja in v njih zastruplja ozračje:

Ta sovražnik je meščansko časopisje, ki je v tem volilnem boju napadalo marksistično delavstvo, ga obrekovalo in proti njemu hujskalo! Ven iz delavskih stanovanj s tem časopisjem, ki je pokazalo, da podpira naše nasprotnike.

Najprvo moramo stremeti za tem, da bomo očistili vsa delavska stano-

vanja od meščanskega časopisja. Našim zaupnikom se nudi tukaj težka ali hvalažna naloga, kateri se bodo gotovo radi posvetili. Naši preizkušeni agitatorji se bodo pobrigali za to, da bo namesto meščanskega časopisja

prišel v delavska stanovanja naš delavski tisk in da bo vsaka delavska družina in vsak delavec naročila naš list in če sam ne bo zmož, potem dva ali trije zaen.

Sodrugji in sodružice! Ne odlašajte s čiščenjem, pometimo čisto vsa delavska stanovanja in vnesimo luč razsvetljenja naše ideje v možgane delavskih mas, s tem, da

bomo ustvarili mogočen delavski tisk.

Cankarjeva družba v letu 1933/34.

Med ljubitelje lepih, v delavskem duhu pisanih knjig, med proletarce in proletarke, ki so ponosni tega zgodovinskega imena prihajajo te dni Cankarjeve, da tako imenujem te 4 lepe knjige Cankarjeve družbe.

Peto leto je, kar je »Strokovna komisija za Slovenijo« in »Svoboda« vprašala svoje člane, če hočejo, da vstane med delavstvom nov, topel, vzpodbujajoč, borben, ponižujoč in razvedrila prinašajoč prijatelj-sodrug, Cankarjeva družba, ki bo letno pošiljala darila in pozdrave svojim članom v obliki 4 lepih, poučnih in razvedrila nudečih knjig.

In člani strokovnih organizacij pod Strokovno komisijo za Slovenijo in člani »Svobode« — svobodaši, so rekli kakor eden: Da. Naj zaživi Cankarjeva družba! Naj prihaja med nas vsako jesen v 4 knjigah, da se pogovorimo z njimi, poučimo, razvedrimo in okrepimo svojega duha za nadaljnjo delo in ustvarjanje našega MI.

Skrbeti hočemo in bomo, da bo vsak član razrednih, svobodnih strokovnih organizacij in vsak svobodaš, član Cankarjeve družbe!

Skrbeli bomo, da bodo tudi drugi, ki samo še gledajo naše gibanje in naše delo, a še niso pri nas, sprejeli knjige Cankarjeve družbe kot prijatelja in svetovalca!

In naše delo ni bilo brez plodu. Nad 5000 članov Cankarjeve družbe prejema vsako jesen po 4 knjige za skromno letno članarino 20 Din.

Lepa je številka 5000. In če štejemo vse izdaje knjig od 1929-30 do 1933-34 leta, bo z letošnjim letom Cankarjeva družba dala svojemu članstvu 80.000 knjig. To je ogromna

številka, na katero sme biti ponosen slehern član Cankarjeve družbe, slehern strokovno organizirani delavec in delavka, slehern svobodaš. To je veliki, mogočni MI v vsej svoji resničnosti in veličini.

Največje priznanje pa gre v tem ustvarjanju tako ponosne številke 80.000 knjig poverjenikom Cankarjeve družbe. Poverjeniki Cankarjeve družbe po vseh krajih Jugoslavije so tisti pionirji, so tisti klesarji, ki so iz množice proletariata izklesali zaveden, močan steber 5000 članov in s tem ustvaritev 80.000 knjig — prijateljev, buditeljev in učiteljev. — Poleg svojega vsakdanjega dela za vsakdanji kruh, se niso upognili pred težko nalogo, stopiti med delavstvo s prepričevalno sodružno besedo, da naj postanejo člani Cankarjeve družbe. Mnogi so bili — res je — ki so imeli gluha ušesa in jim ni za knjigo — prijatelja — učitelja, katerim je še vedno žal letnih 20 Din.

Še sedaj jih je mnogo, ki jim je borbeno, proletarsko, ustvarjajoče, misliti tako težko, kakor bi delali najtežje delo. Še sedaj jih je mnogo ki si ne znajo, ali ne morejo pritrgeti za vsakdanjo potrebo izobrazbe, pouka, lepega razvedrila letnih borih 20 Din, dasi za drugo, manjkoristno potrebo lažje pritrgetajo več kakor 20 Din. In poverjenikom je bilo v takem vzdušju in duševni brezbriznosti silno težko delati. In vendar, vkljub vsemu temu, so nastopili kot možje, krepkega, trdega značaja in volje ter vsako leto zbrali 5000 članov za Cankarjevo družbo. Vsa čast jim in vso priznanje!

Letošnje 4 knjige, ki prihajajo sedaj k vam, dragi sodrugji

in sodružice, naj vas prav sodružno, pristrčno in veselo pozdravijo. Ko jih boste odprli, ko boste z njimi sedli k mizi in se z njimi razgovarjali, t. j. čitali, vemo, da vam bo, kakor človeku, ko sreča dobrega iskrenega prijatelja, bodo kakor fantu ljubee dekle, kakor možu draga žena ...

V Koledarju boste videli mnogo lepih slik, umetniška dela, zgodovinske dogodke. Francoska revolucija vam bo pripovedovala mnoge prečudne dogodke, spočetja, trpljenja in ustvarjanja nove dobe. — S steklarji v Rogaški Slatini boste dihal, brusili, peli, ko boste čitali kako delajo, ustvarjajo, pojejo. In še mnogo drugih zanimivosti bo vam delalo družbo.

Iv. Molek bo v »Velikem mravljišču« še mnogo lepše, še mnogo bolj napeto pripovedoval, kako se godi človeku, ki nima domovine, nego v lanskim »Dveh svetovih«.

Janez Samojov vam bo v »Zlatem teletu« in drugih zgodbah pokazal raznovrstne dogodivščine in slike iz življenja, ki vam je znano in ki ga sami mnogokrat preživljate.

Sigma pa bo govoril o »Našem svetovnem nazoru«, razkladal o razvoju in teoriji dialektičnega materializma. Tam boste videli, kaj je v resnici vera, zakaj je ona in kedar bo kot nastala nujnost odšla kot nepotrebnost. Čitali boste, da je bil bog Jehova bog pastirjev v puščavi, nekak kolektiven bog, dokler ni bilo privatne lastnine. A ko je ista jela v Obljubljeni deželi nastajati, se je moral bog Jehova umikati bogu Baalu, ker je bil to bog posestnikov, t. j. privatne lastnine. I. t. d. I. t. d.

Kdo bi vse opisal. Za 20 Din članarine dobi vsak vse to in drugo v 4 knjigah ...

Volitve v Delavsko zbornico so

pokazale, da nas je v Sloveniji nad 20.000 kremenitih značajev-proletarcev.

Strokovna komisija za Slovenijo ima včlanjeno nad 14.000 delavcev in delavk, ki vedo, kaj so.

Svobodašev je nekaj nad 3000, proletarcev-pokretašev, ki jim je MI, celota, skupnost vse, osebe nič.

Naročnikov »Delavske Politike« je nad 2000. V Zvezi delavskih žen in deklet je nad 1000 članic.

Vsaj polovica vseh teh 14.000 in 3000 in 2000 in 1000 proletarcev in proletark bi morala biti letos včlanjena v Cankarjevo družbo. Vsaj polovica, če že ne vsi. In tedaj bi knjige Cankarjeve družbe bile še mogočnejše in tedaj bi ta veliki, skupni MI vsako jesen vsemu svetu govoril:

»Takšni smo in to imamo!«

Kaj, — ali se da to doseči? Podružnice strokovnih organizacij, podružnice »Svobode«, naročniki »Delavske Politike«, članice Zveze delavskih žen in deklet, funkcionarji in zaupniki, poskusite in pomagajte poverjenikom Cankarjeve družbe, da bo vsaj vsaki drugi vaš član tudi član Cankarjeve družbe, da bodo 4 letošnje knjige stopile tudi v sobo njegovega stanovanja. Naj bo za vsakega organiziranega proletarskega dolžnost, da je član Cankarjeve družbe.

In naš MI bo kakor ponosen Triglav.

— a —

Cankarjevec.

G. KRAVOS, tajnik »Narodne strokovne zveze«, je na dan volitev v Delavsko zbornico dne 22. oktobra 1933 popolnoma neupravičeno zahteval od policijskega stražnika, da odvede sivolasega predsednika Strokovne komisije s. Jernejčiča.

Pesem „novih“ Jugoslovčanov.

Vedno bil sem patriot,
v Avstriji in bom povsod
»Schulvereine« sem podpiral,
Gold für Eisen sem tud' zbiral,
da Slovence bi zatiral.

Nekdaj nemško sem le znal,
se po nemško podpis'val,
zdaj so časi ti minuli,
Nacionalist sem jaz prosluli.

Pod zastavo mojo čisto,
stopa za menoj vse tisto,
kar se vsak dan spremeni,
če se svet mal' zavrti.

Listo »nacije« predlagam,
nacionalistom na srce polagam:
Vol'te listo »plavo« to,
da veterinjakom dobro bo.

Kameleon.

(Iz »Delavske Politike«)

Slučaj Theissen.

Komisija Socialistične Internacionalne za preiskovanje položaja političnih kaznjencev je izdala brošuro z naslovom »Teror v Braunschweigu«, v kateri so opisana zverinstva hitlerjevskih ljudi nad socialisti, ki so bila storjena v zadnjih dveh, treh mesecih. Pa kljub razmeroma velikemu obsegu še niso tam našli vsi slučaj, kajti jih je preveč. Pravzaprav je ta knjižica samo neznamen odloček iz statistike zločinov, ki je preplavalja in še preplavalja Nemčijo. Ključa-

sti križ, vešala in umori so simboli nove Nemčije, ki ogroža ves svet.

Iz te brošure Internacionalne objavljamo opis o smrti sodruha Matije Theissen. To je grozno čtivo. Toda treba bi bilo, ne samo treba, vsi delavci bi morali prečitati to knjižico, da bi vedeli pred kom se morajo s strnjnimi vrstami braniti in nad kom se morajo maščevati, ko pride dan plačila. In ta ne izostane.

Sodrug Matija Theissen, zelo značajan in odločen mož, bivši vojak na fronti, je bil tajnik plačilnice Zveze stavbnih delavcev v Braunschweigu.

Ponoči so vdrl v njegovo stanovanje hitlerjevski udarniki (Sturmtruppen). Takoj so se vrgli nanj. Priskočila je njegova žena, toda takoj so jo začeli pretepati. Zatem so Theissena odvedli napol mrtvega v poslopje »Volksfreunde«. Tu so ga topli in tolkli s tolkači in jeklenimi šibami po obrazu, po glavi, preko ust in preko oči. Potem so ga položili in pretegnili preko mize in ga sirovo topli z bičem. Ko so se njegovi mučitelji že utrudili, so ga vprašali če hoče izstopiti iz stranke in se odreči svojemu mandatu. Odgovoril je: »Ne!«

Zatem so mu udarniki strgali vso obleko s telesa in ga bičali, dokler ni bilo vse meso razmesarjeno in je viselo kakor cape od telesa. Znova so ga vprašali, če hoče izstopiti iz stranke. Spet enak odgovor: »Ne!«

Razmesarjeno telo so polili zatem s slano vodo. In nato so ga znova bičali.

Theissen je zavpil: »Psi, če me hočete ubiti, mi dajte revolver, da bi se mogel ustreliti sam!« Sirov smeh je bil odgovor. Potem so mu pa prinesli revolver. Theissen je nastavlil orožje na sence in sprožil. Petelin je poskočil. Toda revolver je bil pra-

zen. In z novim sirovim tuljenjem so ga po tem dogodku spet bičali. Samo svoji nenavadno močni telesni konstrukciji se ima zahvaliti s. Theissen, da ni izgubil zavesti.

Nato se je pojavil vodja udarnikov in deželni poslanec Alpers iz Braunschweiga. Poznal je Theissena iz raznih razprav in mu je rekel: »Človeče! Matija, kaj pa delaš ti tu? Kaj so te malo natepli?« In na to mu je Theissen odgovoril: »Vzamete si lahko na vest, da hočejo tu ubiti človeka!« »No, Matija,« je rekel Alpers, »lahko me vendar tikaš še naprej, saj smo vendar sodrugji ...«

Nato je Alpers težko ranjenega Theissena odpeljal v svoje stanovanje, odkoder ga je pa vrgel spet ven z besedami: »No, to pot si se še izmazal! Toda, če komu kaj poveš, da smo te malo natepli in natepli, če pojdeš v bolnico ali pa k zdravniku, pride-mo po tebe spet. Pazi se torej!«

In 8. maja t. l. je bilo uradno razglašeno: »Zaradi odstopa nemško-nacionalnega ministra financ in pravde dr. Kuchentala izpraznjeno ministrstvo je bilo prenešeno na deželnega noslanca odvetnika Alpersa. Alpers je vodja obrambnih oddelkov v Braunschweigu. Pred kratkim je bil imenovan za zastopnika obrambnih oddelkov v državnem ministru.«

Drugatega dne je bilo Theissenovo telo ena sama črnozična gmeta, razmesarjena, okrvavela in otekla. Proti njegovi volji so ga prenesli v bolnico. Ko je švtil, da se mu bliža zadnja ura, je orisal svojim sodrugom in prijateljem, kaj se je z njim godilo, in pripovedoval: »V domu »Volksfreunde« sem videl še tudi sodruge Viljema Rickeja, Heinricha Simona, Friedricha Truteja, Viljema Warneckeja in mnogo drugih. Ležali so na kupu sleme. Samo po stokanju sem poznal, da še živijo ...«

Dva tedna je Matija Theissen umiral v bolnici. In potem šele umrl ...

Theissenova žena in osrednje vodstvo Zveze stavbnih delavcev sta podala kazensko postopanje. Nato je dalo državno pravništvo, oz. zastopstvo zapleniti mrtvo Theissenovo truplo! Drugače bi morali uradno priznati, da je nastopila Theissenova smrt zaradi mučenja.

In na dan pred pogrebom moža so zaprli še Theissenovo ženo. Morala naj bi izročiti fotografije svojega mučenega moža in izdati, kdo ga je fotografiral ...

Tako torej poroča brošura, izdana od Internacionalne o Theissenu. Strašen »slučaj«. Takih »slučajev« je danes v Nemčiji na tisoče. Iz tega barbarstva naj vzraste nova Nemčija! Da, zrastle bo, toda Nemčija, kjer bodo imeli umor za najplemenitejšo in najbolj častno dolžnost!

In k vsem tem grozodejstvom svet le protestira, pa še to samo delno! Marsikje jih z molkom celo odobravajo. In vsa ta grozodejstva se vrše tudi v znamenju konkordata in skupnosti vseh krščanskih ver Nemčije. In na vse to gleda ves kulturni svet mirno in civilizacija se niti ne gane? Kaj je morda zato vse to v redu, ker je žrtev delavec in ker je ta delavec večidel marksist?

Jugoslovanski delavec! Ali želiš kaj takega morda tudi ti? Ali se tudi ti morda navdušuješ za razne fašistične instinkte in parole? Ne želiš tega? Potem stori svojo dolžnost v borbi proti vsemu temu: organiziraj se, vztrajaj zvesto v vrstah organiziranega proletariata, zavedaj se, da je samo v združenju moč in odpor! Zato se pridruži in vztrajaj v vrstah svobodnega in razredno zavednega proletariata!

Sicer: pričakuješ lahko nabuške! Železna peta deluje, železna peta dviga glave! Zatorej — na branik!

S.s.

Sto let socialne politike.

Dvajseto stoletje imenujejo nekateri tudi »socialno stoletje«, oz. »stoleje dela«. Res je, da so delavske in nameštene organizacije v tekočem stoletju, zlasti po svetovni vojni, izbojevale celo vrsto socialno zaščitnih zakonov in da je bil ves napredek v tekočem stoletju nekako obeležen z napredkom socialnega čuta, ki se je zrcalil v izboljšanju socialnopolitične zakonodaje, na drugi strani pa je bilo to vidno tudi v moči in zavednosti delavskega razreda, ki si je moral ta socialni čut pravzaprav šele izbojevati. In zaradi tega ne bo odveč, če si ob stoletnici socialnopolitične zakonodaje malo ogledamo njen razvoj.

Letos je minulo sto let, odkar je bil v Angliji, ki je bila takrat industrijsko in kapitalistično najbolj razvita država sveta, ustvarjen in sprejet prvi temeljni tovarniški zakon v varstvo človeškega dela proti brezmejnosti kapitalističnega izkoriščanja. Samo malo število ljudi pozna iz opisov socialnih razmer tedanje dobe razmere, pod katerimi je trpelo pred sto leti delavstvo Anglije, pozneje pa delavstvo vsega sveta. In ne da bi hoteli osvežiti zgodovinske spomine na one čase, nego da pokažemo na to dobo najstrašnejše brezpravnosti delovnega ljudstva, se bomo ozrli na njo, kajti baš sedaj, ko se v vseh državah boj podjetnikov za odpravo, oz. poslabšanje socialnopolitične zakonodaje vse bolj in bolj poostrejuje in ko delavstvo samo še ne zna prav ceniti socialnopolitičnega napredka, je treba pokazati, da je šele boj strokovnih organizacij za čast in spoštovanje človeškega dela napravil iz brezpravnih in zaslužnih delavcev zgodnje kapitalistične dobe osebnosti, ki se zavedajo zahtev vsakega posameznega človeka do življenja.

Angleški tovarniški zakon iz leta 1833 se je nanašal samo na tovarne za bombaževinaste, volnene, svilene in lanene izdelke, v katerih so takrat na nečloveški način izkoriščali delavce, njihove žene in otroke. Že posamezne določbe tega zakona, ki so bile v tedanji dobi izredno pomembne za napredek delavske zakonodaje, kažejo, kako brezupen je bil tedaj položaj delavskega razreda v Angliji. Danes, ko je delavstvo že izbojevalo osemurnik (48-urni delovni teden) in ko je delavstvo ob enem odločeno, da čimprej izbojuje tudi 40-urni delovni teden, se vidijo za tedanje dobo napredni predpisi tovarniškega zakona iz leta 1833 kot kakor barbarstvo nad delovnim človekom. Angleški tovarniški zakon iz leta 1833, o katerem pravi Karl Marx, da je od nega počeni šele obstojal normalni delovni čas, je določal tovarniško delovno dobo v tekstilni industriji za čas od pol 6. ure zjutraj do pol 9. ure zvečer, t. j. na 15 ur dnevno. Precej več torej kakor pol dneva so morali biti delavci tedaj v tovarniških prostorih ali v okviru tega po zakonu določenega časa pa za odrasle delavce tudi po letu 1833 ni bilo nobene omejitve dnevnega delovnega časa. Samo za otroke in mladoletne so obstojale določbe o omejitvi. Tako je določal zakon, da mladoletniki med 13. in 18. letom starosti v času ob pol 6. ure zjutraj do pol 9. ure zvečer ne smejo delati več kakor 12 ur dnevno in otroci od 9. do 13. leta starosti pa ne več kakor 8 ur dnevno. Nočno delo pa je bilo za osebe od 9. do 18. leta starosti prepovedano.

Toda delo otrok, to pretresljivo poglavje kapitalističnega izkoriščanja, je bilo kljub tem zakonskim določbam prav malo omejeno, saj je bila tovarniška inspekcija vse drugo, samo to ne, za kar je bila namenjena. Brezvestni tekstilni tovarnarji Anglije so vedno našli sredstva in pota, da so lahko obšli zakonite določbe. Vendar kljub njihovemu odporu, ki so ga cinično nazivali celo kot varstvo »svobode delavstva«, je socialna politika pod naraščajočim vplivom in pritiskom delavstva in njega strokovnih organizacij bistveno napredovala. Že leta 1844 je bil delavnik v Angliji za ženske nad 18. letom starosti bistveno skrajšan na 12 ur dnevno in z grenko ironijo čitamo v nekem poročilu o razmerah v angleških tovarnah v letu 1844, da tovarniški inspektorji niso mogli ugotoviti niti enega slučaja, »ko bi se odrasle ženske pritožile nad tem vmešava-

njem v njihove pravice«. 1. maja 1848 je stopil v veljavo zakon o 10-urnem delavniku, ki je vzbudil med angleškimi tovarnarji vihar ogorčenja. Ta odpor je sicer precej zadržal uresničitev teh socialno-političnih določb, ni jih pa mogel odpraviti. Delavci so se vedno bolj zavedali, da bodo zamogli samo s svojim združenjem v močnih strokovnih organizacijah nastopiti proti izkoriščanju njih delovne sile po vsakršnihkoli kapitalističnih. V naslednjih desetletjih se jim ni posrečilo popolnoma izločiti samo delo otrok, nego so ustvarili celo vrsto socialno-političnih zakonov v obrambo proti kapitalističnemu dobičkarstvu. Tako so bili angleški tovarniški delavci »ne samo prvoborniki angleškega, nego vsega modernega delavstva sploh«. (Marx).

Pa tudi v ostalih evropskih industrijskih državah, katerih gospodarski razvoj je hodil za angleškim, so vladale slične razmere. V tekstilni industriji Severne Češke so bile še v sedemdesetih in osemdesetih letih minulega stoletja razmere, ki nikakor niso zaostajale za angleškimi iz dobe pred nastopom tovarniškega zakona in druge socialno-politične zakonodaje. V delu »Raziskave o socialnih razmerah v tovarniških okrajih Severne Češke«, ki ga je napisal dr. J. Singer in je izšlo v letu 1885, navaja pisec, da je trajala delovna doba med 49-imi od pisca obiskanimi tovarnami v 5 obratih dnevno 11 ur, v 11 obratih 12 ur, v 24 obratih 13 ur in v 14 obratih celo po 14 ur dnevno. V petih obratih pa je znašal delovni čas 15 ur dnevno. To nečloveško dolgo delo se je vršilo v zdravstveno skrajno pomanjkljivih in škodljivih delavnicah in delavstvo je dobivalo izredno nizke mezde. Vse to je seveda povzročilo predčasno staranje delavstva in nenormalno visoko umrljivost med delovnim ljudstvom teh okolišev. Prav tako kakor na Angleškem je bilo razvito in dovoljeno otroško delo tudi v Severni Češki. V tekstilni industriji okoliša trgovske zbornice v Libercu (Reichenberg) je odpadlo še v letu 1880 po uradni statistiki v predlinicah za ovčjo volno na 1000 zaposlenih delavcev 66 otrok starih manj kot 14 let, v predlinicah za bombaž 40, v predlinicah odpadkov 57 in v predlinicah za lan 23!

Od teh časov dalje pa so se razmere boljšale in tudi izboljšale. Pod vplivom moči in pritiska delavskega gibanja je sledil eden socialno-politični in zaščitni zakon za drugim. Omenjam predvsem uvedbo bolniškega zavarovanja pred 41. leti, uvedbo pokojninskega zavarovanja nameščencev pred 24 leti itd. Po prevtatu je pa dosegel socialno-politično zakonodajno delo pod vplivom delavskega zastopstva v parlamentih, vladah, v mednarodnih zastopstvih itd. velik razvoj, ki je nudil pri nas zakon o zaščiti delavcev, zakon o zavarovanju delavcev itd. in ki se zrcali v številnih mednarodnih konvencijah in v Mednarodnem uradu dela ter njega mednarodnih konferencah dela. Marsikaj bi bilo treba še izboljšati. Ne demontaža socialne politike, nego izboljšanje in — ponekod morda — preureditve bi bili potrebni. Predvsem je pa pri nas nujna izvedba starostnega in brezposelnega zavarovanja za vse delavstvo (poglejmo sočasni primer Trbovelj za slednje), raztegnitev pokojninskega zavarovanja za nameščence po vsej državi, bolniško in nezdono zavarovanje poljedelskega delavstva, primerna regulacija delovnega časa in sprejem 40-urnega delavnika, regulacija nočnega dela in izvajanja socialno-političnih določb obrtnega zakona. Pa bomo tako tudi pri nas primerno in najbolje proslavili stoletnico socialnopolitične zakonodaje. Cv. K.

Zlato naše hrane „Pekatete“

Makaroni, spageti in juhine zakuhe.

»Ali bi poginila ličinka zato, ker je pred njo velik hleb sira, njene najbolj priljubljene jedi?«

»Ne bi.«

»Izvrstno! — Ali sedaj pazi:

(Po »Radničkih Novinah«, Zagreb.)

Knjige „Cankarjeve družbe“

so dotiskane in se razpošiljajo!

Ali si že znan

„Cankarjeve družbe“?

Zaščitite delavske plače!

Poleg vsega gorja, katerega mora prestatjati danes naše delavstvo in to predvsem rudarji, prihaja sedaj še novo, in to v obliki nerednega izplačevanja delavskih plač.

Ta bolezen, ki se predvsem pojavlja v takozvanih »malih« rudnikih, ne izločuje niti državnih rudnikov. Ti »mali« rudniki, kateri včasih delajo veliko reklamo s svojim ceninim premožem, ne samo, da že itak skoro nič ne plačajo svojemu delavstvu, mu še te plače dolgujejo po več mesecev, niti ne obračunavajo več zakonitih prispevkov za socialno zavarovanje rudarjev.

Tako dela n. pr. en delavec pri enem takšnem »podjetju« leto dni z dnevno plačo 20—28 Din. Rudnik mu dolguje na izplačilu mezde že 3—5 mesecev. Ta človek nima sedaj s čim živeti; na kredit ne dobi nikjer več. V tem obupnem položaju odpove službo in gre. (Obenem naj vložijo tožbo za zadržano mezdo in če ne gre drugače, naj svoj zahtevek z intubulacijo zavaruje. Op. ur.).

Vzemimo drug slučaj; pri nekem takšnem rudniku zbolil delavec. Ne samo, da je že prej moral dobesedno stradati, ko je še delal, ne dobi za

čas svoje bolezni niti hranarine več izplačane. Zakaj, bolniška blagajna se izgovarja, da za njega niso bili prispevki vplačani od strani podjetnika, pa čeprav je ta polovico prispevka, ki pride v breme delavca, le temu že pri plači odtegnil. Kako naj potem tak bolan človek ozdravi, če nima popolnoma nič za jesti in kaj šele, če ima poleg sebe še družino za preživljati.

Meščanski listi pišejo o suženjskih razmerah rudarjev v Srbiji. Mi pa pravimo, da nam ni treba hoditi v Srbijo po vzgled, ker ga imamo sami pri nas dovolj.

Kriče o naciji in nacionalnosti, državljani pa vkljub temu od gladi umirajo.

Za danes samo toliko. Vendar potrudili se bomo, da bo ta škandalozna bolezen prišla pred najvišjega zdravnika v državi. Stojimo odločno na stališču, da se morajo predvsem zaščititi krvavo zaslužene delavske plače; kateri rudnik pa tega ne zmore, temu se pa naj kratkomalo obratna pravica odvzame in tako prepriči umazana konkurenca s premožem na račun bednega delavstva.

Ali ti je res bolj všeč hinavščina?

Ko je dosegla gonja meščanskega tiska proti rdeči listi svoj višek, so se zgražali delavci in začeli odpovedovati tiste dnevniške. Srečal sem delavca, ki se je jezil, pa sem mu rekel: »Vidiš, kako si čuden; ko so uganjali hinavščino, si bil zadovoljen; sedaj pa, ko enkrat po pravici povedo, kaj so in kaj mislijo, se pa jeziš, namesto da bi bil vesel in hvalen, da so tebi in mnogim odprli oči.« In priznal mi je, da imam prav. Človek potrebuje dnevnik še radi in-

formacij. In če hočemo spraviti meščanski tisk iz delavskih stanovanj, bomo morali za »Del. Politiko« toliko delati, da bo postala dnevnik. Mislim, da bi se dalo k temu poleg drugega pripomoči tudi s tem-le. Bodi vsak toliko požrtvovalen, da že danes odpove meščanski dnevnik, prihranjeni denar (20—25 Din) pa takoj pošli za posebni fond »Del. Politike«. Ta fond naj se zbira, objavlja v Del. Politiki in čez pol leta imamo že močan fond za delavski dnevnik.

Zakonita zaščita mezd.

Dobro strokovno organizirano delavstvo si je ob boljši konjunkturi in gospodarskem procvitu samo izvajalo izboljšanje. Naravno je celo, da se ob dobri konjunkturi mezde dvigajo, ob slabi pa padajo. V zadnji dobi pa je mehanizacija produkcije postavila na ceto milijone delavcev in nameščencev, ki ne morejo dobiti v tem družabnem sistemu niti najslabše eksistence in tudi ni pričakovati, da se zopet vrnemo v — zlato dobo dobre konjunkturo, dokler se v gospodarskem sistemu ne izvedejo temeljite bistvene izpremembe.

Delodajalci seveda ta kritični položaj izrabljajo ter nasilno ali pa tudi bolj diplomatično stopnjema znižujejo mezde. Najprej se izgovarjajo na slabo konjunkturo, če to ne zaleže dovolj, zamenjajo svoje nameščence ter poberejo siromake s ceste še za nižje mezde.

Kako se špekulira z delavskimi in nameščenskimi mezdami, naj služi ta-le primer: Ugleden občinski predstavnik je izjavil, da so delavske plače še previsoke. Po 2.50 do 3.—Din na uro dobite kvalificiranih delavcev kolikor hočete. Zakaj bi se torej plačevalo več, če delavci radi delajo tudi za ta denar. Seveda je nazor tega človeka silno nesocialen in reakcionaren, za katerega v današnji socialni bedi ne najdemo pravega izraza.

Tudi delavec ali nameščenec mora plačati stanovanje, hrano, obleko, obutev in druge potrebščine. Delavec mora imeti primerno eksistenco, da je lahko konzument ali da s svojimi prejemki ohrani in krepi svoje fizične in duhovne sile ter istotako primerno vzdržuje svojo rodbino. Politika izstradanja delavstva pa ne po-

meni nič drugega kakor počasno davljenje in zatiranje naroda in vseh njegovih sil ter s tem tudi uničenje najbistvenejšega faktorja v gospodarstvu.

Tu sem spada predvsem skrajšanje delovnega časa. Še danes delajo obrati po dvanajst in več ur, opravljajo se nadure, dasi je tisoče delavcev tudi pri nas brez dela. S skrajšanjem delovnega časa bi se vrnilo znatno število nezaposlenih delavcev in nameščencev zopet v obrate.

Zato je brezpogojno potrebno, da se delovni čas skrajša potom zakona ter obenem z javno zakonito intervencijo prepreči neprestano zniževanje mezd.

Zakonito se mora tudi urediti eksistenčni minimum, to je višino plače, ki zadošča za primerno delavčevo eksistenco in vzdrževanje njegove rodbine.

Zakaj pa naj delavec in nameščenec delata, če ne moreta živeti od svoje mezde?

Iz navedenih razlogov torej popolnoma upravičeno zahtevamo, da se skrajša delovni čas in določi eksistenčni minimum zakonito.

Delavci in nameščenci naj kar pregledajo svoje prejemke. Videli bodo, da jih je med njimi morda dve tretjini, ki bi imeli po trideset dinarjev prejemkov na dan. In če potem odštejemo še nedelje, razne praznike, lahko rečemo, da so njih prejemki absolutno nezadostni celo za najprimitivnejše življenje.

Prenizke mezde, ki jih imamo, so socialni in družabni škandal! Da se ta grozoviti nedostatek odpravi, pa bodi poleg strokovnih organizacij tudi naloga delavskih zbornic, ki so bile te dni izvoljene.

OUZD v oktobru 1933.

Povprečnina	moških	ženskih	skupaj
članov	49.429 (—544)	29.311 (+1.351)	78.740 (+807)
bolnikov	1.194 (+241)	697 (+59)	1.891 (+300)
odstotek bolnikov	2.42% (+0.51%)	2.38% (+0.10%)	2.40% (+0.36%)
povprečna dnevna zavarovana mezda Din	26.27 (—1.05)	18.33 (+0.29)	23.31 (—0.68)
celokupna dnevna zavarovana mezda Din	1.298.429.60 (—67.018.40)	537.207.60 (+32.707.60)	1.835.637.20 (—34.310.80)

Šolski izpit.

Pod tem naslovom je prinesel ameriški časopis »American Guardian« v tolažbo onim, ki nič nimajo, sledečo satiro:

»Ali bi poginila mula, ki bi stala v travi, visoki do trebuha?«

»Ne.«

»Dobro.«

»Ali bi poginila opica od lakote, če bi ji viselo pred gobcem polno kokosovih orehov?«

»Ne bil!«

»Prav dobro.«

»Ali bi poginila od lakote štokrka, pred katero bi skakalo polno žab?«

»Ne bil!«

»Izvrstno.«

»Ali bi poginil od lakote črviček, ki dolbe na jabolku, ki je preveliko, da bi ga obvladal?«

»Ne bil!«

»Sijajno!«

Sodrug!

KUPUJTE IN ZAHTEVAJTE POVSOD KRUH IN PECIVO IZ
PRVE DELAVSKE PEKARNE V LJUBLJANI
POSTOJNSKA ULICA 11, DESNO. TELEFON 31-71.

Sodružice!

Številke v oklepajih pomenijo prirast
»+«, oziroma padec »-« od lanskega leta,
to je od oktobra 1932.

Letna razlika zavarovanih delavcev se
je ponovno zboljšala, kakor je razvidno iz
sledenih rubrik.

Letna razlika:

mesec	moških	ženskih	skupaj
junij	-4.211	+ 134	-4.077
julij	-3.351	+ 763	-2.588
avgust	-2.600	+ 1.091	-1.509
september	-1.492	+ 1.280	- 212
oktober	- 544	+ 1.351	+ 807

Zaposlenost delavstva je samo še pri
moških nekoliko slabša od lanskega leta.
Radi razvoja tekstilne industrije je pa tre-
nutno že približno 1400 delavcev več zaposle-
nih nego pred enim letom. Zaposlenost kaže
v glavnem malenkostno zboljšanje v bližnji
bodočnosti.

Odstotek bolnikov je neprimerno večji
od lanskega leta. Deloma je temu vzrok po-
daljšanje bolno-podporne dobe od 26 na 52
tednov.

Povprečna dnevna zavarovana mezda,
katera odgovarja približno faktičnemu za-
služku povprečnega delavca, je pri moških
še vedno za Din 1.05 manjša in pri ženskah
pa za Din 0.29 večja nego v oktobru 1932.
Kljub splošnemu zboljševanju zaposlenosti
se plače moških ne zboljšujejo. Pač pa so
plače ženskih točasno že precej višje nego
lansko leto.

Celokupna dnevna zavarovana mezda,
katera odgovarja približno faktičnemu
dnevemu zaslužku vseh delavcev, je bila
v oktobru še vedno za Din 34.310.80.—
manjša od oktobra 1932. Izgleda, da se bo
celokupna zavarovana mezda v novembru
zboljšala.

če prepusti vodstvo tega delavskega par-
lamentarizma laži-delavskim (kapitalističnim)
agentom.

Ob 18.40 uri je zaključil s. predsednik
sestaneke.

Ker je 21. oktobra 1933 delavstvo to-
bačne tovarne ob priliki volitev v Delavsko
zbornico izglasovalo večino kandidatov
predstavnikov našega Saveza s. Čamerniku in
s tem javno priznalo delo naše organizacije,
pozivljamo še one delavce in delavke, kateri
stojijo ob strani ter samo opazujejo naše delo,
da se vpišejo v naš Savez, da bomo stali
kot eden za izvojevanje:

boljše delovnega reda!
izboljšane plačilnega pravilnika!
da se že enkrat uveljavi pokojnina (ne
miloščina)
onihih odvzetih 10 odstotkov, katerih bi
ne smeli vzeti (to vprašanje še ni
končno rešeno)!

Delavci in delavke, na plan za doseg
naših pravic; naj ne bo med nami požeru-
hov, kateri bi živeli od žuljev svojih sodru-
gov in sodružic!

Le v organizaciji je moč delavstva!

Odbor podr. monopolcev.

ZAHVALA.

Podpisani se tem potom najiskrenejše
zahvaljujem delegaciji venca s. profesioni-
stov, delavstvu tobačne tovarne in vsem
ostalim, ki so spremljali našo ljubljeno ma-
mico, soprogo Marijo Anžič, na njeni zad-
nji poti na pokopališče v Štepanji vasi.

Ljubljana, dne 3. novembra 1933.

Anžič Emil.

Kultura.

»Snaga«, socialistični časopis, br. 10,
oktoberska številka, prinaša razpravo Jova
Jakiša: »Blok slobode«, dr. Z. Topaloviča:
»Ruševine«, V. Tumina: »Socialni pokret v
devetnajstem veku v Rusiji« itd. Književni
pregled je obširen in omenja pohvalno tu-
di Ivana Vuka povest »V znamenju Halley-
jeve repatice«. V rubriki »turizem« prinaša
na svetlem papirju slike v Durmitorja, ka-
kor je imel letos »Prijetelj Prirode« svoj iz-
let. Slike so lepe, 8 po številu.

Izšla je 11. številka delavske kulturne
revije »Svoboda«, ki prinaša zelo zanimivo
in za naše današnje čase silno potrebno
razpravo. Tudi druge razprave so dobre.
Pregled našega pokreta je razveseljav. Za-
piski pa so napisani tako, da se človek
lahko tistim, ki se jih tiče, škodoželjno na-
smjeje. Čitajte »Svobodo«!

Stožer štev. 1 (oktober) je pravkar iz-
šla. Začela je revija na novo izhajati pod
uredništvom Milica Dragutina.

Svijet, ilustrirani tednik, ki izhaja v
Zagrebu, prinaša lepe slike in opise.

Žepna biblioteka, ki je izšla te dni, št.
3, kolo II, prinaša krasno zgodbo, ki jo je
napisal Viktor Hugo, namreč Claude Gueux,
(izgovori: Klod Ge). Po našem je Klod: si-
romaček. Predgovor je napisal hrvaški pi-
satelj Avgust Cesarec.

Razno.

Celotna zadolženost sveta.

Pregled »mednarodnih dolgov« pokazu-
je ogromne številke, dasi je nemogoče zbrati
natančne podatke, ki se presegajo spodaj
navedene zneske.

Politični in drugi javni ter privatni ino-
zemski dolgovci utegnejo znašati po podat-
kih, ki jih je bilo mogoče zbrati, več kot
250 milijard švicarskih frankov (več kot
2000 milijard Din). Največja upnika sta Ze-
dinjene države ameriške in Anglija. Če ne
upoštevamo kolonialnih dolgov, ki jih dol-
gujejo dominioni svojim državam, ker se ti
smatrajo lahko kot notranja posojila, vidi-
mo jasno, da zadeva glavno breme medna-
rodnih dolgov evropske države. Najbolj je
zadolžena Nemčija za 7 milijard mark brez
lavzanskega zahtevka 3 milijard mark ter
privatnih inozemskih dolgov, ki tudi znašajo
15 do 16 milijard mark.

Če bi hoteli interaliirane vojne dolgove
ceniti po pravi višini, sledi Nemčiji Fran-
cija, ki ima javnih inozemskih dolgov okoli
18½ milijarde švicarskih frankov in le malo
privatno dolguje inozemstvu. Od teh 18½
milijard inozemskih dolgov je 17 in pol
milijard frankov vojnih dolgov, ki jih Fran-
cija prvotno ni hotela plačati. Javnih tr-
govskih inozemskih dolgov ima Francija le
1 in pol milijarde švicarskih frankov; na-
sprotno pa ima terjati od inozemstva tr-
govskih dolgov skoraj 5.6 milijard švicarskih
frankov. Isto velja tudi za Veliko Britanijo,
katere javne inozemske terjatve se tičejo
do 86 odstotkov političnih dolgov.

Sodrug Engelbert Graf umorjen.

Tudi kovinarsko delavstvo je položilo
zdaj svojo žrtve v boju proti nemškemu fa-
šizmu. Nemški delavci, ki jim je uspelo po-
begniti iz nemških narodno-socialističnih
zaporov, prinašajo poročilo o umoru sodr.
Georga Engelberta Grafa, izobraževalnega
tajnika Zveze nemških kovinarjev. S. Graf
je znal izborni s svojim načinom delovne
zajednice napraviti tudi komplicirana vpra-
šanja iz gospodarskega življenja umiliva de-
lavskim slušateljem. Številni spisi iz ob-
močja prirodnoznanstva in o vprašanjih de-
lavske izobrazbe pričajo o njegovem živah-
nem duševnem delu.

DELAVSKI ŽEPNI KOLEDAR ZA LETO 1934

izide okoli 15. novembra
in bo vsebinsko, praktično
in poučno zelo pripraven.
Podružnice, ki ga še niso
naročile, naj to takoj store,
da vemo, koliko ga naj ti-
skamo. — Zamudnikom se
lahko zgodi to, kar se je
zgodilo lani, da ga je zmanj-
kalo.

Engelbert Graf je bil neutrudljiv dela-
vec in borec za duševno osvoboditev pro-
letariata, zaradi tega ni smel živeti v tretjem
carstvu daljšo dobo. Hitlerjevi ljudje so ga
vrgli v koncentracijsko taborišče in mučili
so ga tako dolgo, dokler ni temu mučenju
in zlorabam podlegel. »Umrli za slabostjo
srca«, tako zasmehujejo hitlerjevci svoje
žrtve.

Vse, ki so poznali s. Engelberta Grafa,
bo ta novica o njegovi smrti pretresla in
zaobljubi si bodo, da bodo stali vsi svojo
moč v boj proti narodnemu socializmu in
fašizmu. Vsi moramo glasno zavpiti med
ljudstvo: 2

In naše delavce vprašamo še posebej:
Kaj želite tudi vi tako usodo? Ne? Potem
v boj proti fašizmu in vsem njihovim poma-
gačem in hlapcem. S-s.

»Heil Hitler«!

Bazelska »Nationalzeitung« piše: V
»Völkischer Beobachterju« z dne 5. sep-
tembra t. l. citamo pomembno stvar o si-
jajnem vplivu narodno-socialistične gospo-
darske politike v naši sosedni vrttembergi
deželi. Tako o nazadovanju prisilnih dražb,
o donosu ribarstva na Bodenskem jezeru,
o naraščanju hranilnih vlog in slednjič, če-
mur se najbolj čudimo, »o nenavadno veli-
kem porastu porodov«. Če vzamemo, da so
tam navedene številke vse popolnoma toč-
ne in če se strinjamo povsem s poročeval-
cem v njegovem samo ob sebi razumljivem
mnenju, da je ves ta uspeh in zlasti slednji
porast zasluga novega režima, potem bi ne
imeli o čem dvomiti. Toda, kakor je videti,
so hitlerjevci uspeli v tem, da so premagali
samo mater naravo in njene zakone! Na-
rodni socializem je v Nemčiji doslej na kr-
milo komaj sedem mesecev — in že je po-
kazala njegova temeljita propaganda uspeh
tudi v povznavanju števila rojstev! Tu sta dani
samo dve možnosti: ali je nemški novi pri-
rastek iz samih »sedemmesečnih« otrok, ali
pa ne potrebuje novi nemški človek nič več
devet mesecev, da prehodí pot iz večnosti
v čas, iz štokljininega gnezda v nemško res-
ničnost. Nagibamo se k drugi možnosti. Če
drži, potem naj vsi drugi narodi, v slučaju,
da si ne bodo mogli preskrbeti nemškega
recepta, kar pospravijo svoje botege. (Kajti
tako hitro kakor Prusi pač ne znajo »stre-
ljati«.) S-s.

Uspehi sodruga Molka.

Urednik chicaške »Prosvete« in znani
pisatelj S. Ivan Molek (letos izide zopet
pisatelj roman »Veliko mravljishče« v založbi
Cankarjeve družbe) je leta 1928 napisal pe-
sem »Mi vsi«. Ta pesem je izšla prvotno
v spominskem spisu Slov. zadržne zveze
v Clevelandu, potem sta jo ponatisnila še
Zadržni koledar in »Konzument« v Ljub-
ljani. Kmalu jo je z dovoljenjem avtorja
objavil v srbskem prevodu Zadržni koledar
Saveza srpskih zemelj, zadruga v Novem
Sadu. In kakor jo porablja prav zelo pri
deklamacijah v Sloveniji, prav tako se je
priljubila Srbom in kakor čitamo v deveti
številki »Srbskega zadrugarja« iz Novega
Sada, so jo prav zelo uporabljali letos pri
proslavah Mednarodnega zadržnega dne po
Vojvodini. Tako so jo recitirali ali dekla-
mirali v Adaševcih, Št. Šovi, v Vršču, Srbo-
branu, Kumanih, Zemunu, Neštinu, Mokrinu
in v drugih krajih. Poleg nje je bila na spo-
redu v večini teh krajev tudi še pesem
Zmaja Jovana Jovanovića: »Dizite, bračo,
zadržne težake«. To zanimanje in praktič-
no uporabljanje lene pesmi s. Molka je
vzeti kot njegov velik uspeh. Pa saj je res:

Jaz sem — nič!
Mj vsi — moč,
mi vsi — bič!

JOSIP OLUP, LJUBLJANA

Trgovina z manufaktur. blagom, moško
konfekcijo in modnimi potrebščinami.

Velika izbira kamarnov, sukna in hlače-
vine iz priznanih najboljših angleških, čeških
in domačih tovarn. Velika zaloga moških
in deških oblačil ter vsakovrstnega perila iz
lastne tovarne TRIGLAV. Obleke in perilo
se izdeluje tudi po meri. Trgovski prostori:

Stari trg 2, Pod Trančo 1, Kolodvorska 8.
Moje načelo je: dobro blago, najnižje cene!

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Članski sestanek Saveza metalških radnika
Jugoslavije na Jesenicah

se je vršil v soboto, dne 28. oktobra t. l.
ob 7. uri zvečer v Delavskem domu na
Savi. Udeležba je bila dobra. K prvi točki
je podal obširno poročilo o volitvah v De-
lavsko zbornico s. Franc Toman. Orisal je
položaj delavstva in razmere ob volitvah,
naslikal je uspehe po Dravski banovini in
položaj v posameznih krajih, končno pa je
podrobno očetl Jesenice in jeseniški revir,
kjer je dosegla rdeča lista velik uspeh in
ima skupno 85 glasov več kakor vse tri
ostale liste. Če bi se pa volitve vršile po
željah naših zaupnikov, zlasti zaradi časa
volitev (morale bi se vršiti od 5. ure jutraj
do 11. ure zvečer), bi bil uspeh še večji, ker
je med neudeleženci volitev gotovo mnogo
rdečih glasov. Mi živimo in napredujemo.
Naglasil je potrebo delavskega tiska, ki nas
je edini podpiral pri volitvah in pozval, da
se vsi naročijo na »Delavsko Politiko«. Pred
sestankom je bilo prodanih 40 izvodov D. P.
To poročilo je zatem z raznimi drastičnimi
primeri izpopolnil še s. Cvetko Kristan. K
drugi točki je poročal s. France Mohorič
o položaju v tovarni, zlasti kar se tiče spre-
jemanja novih delavcev, o novi nekonce-
sionirani politični posredovalnici za delo,
o položaju na Javorniku itd. Izpopolnil so
to poročilo še posamezni sodruzi in pre-
sednik s. Čelešnik, tako da je bil končni
sklep: iti krepko na delo in pobijati vse
poskuse uzurpiranja delavskih pravic in vse
fašistovske mahinacije. K tretji točki o
splošnem položaju na Jesenicah in o gospo-
darskih vprašanjih je poročal s. Čelešnik.
Naglasil je, da se mora delavstvo okleniti
svojih gospodarskih organizacij, ki bodo v
hudem boju, ki nas še čaka, najmočnejša
opora delavstva in ki ne bodo pustile de-
lavca lačnega, tako kakor je to te dni na-
pravil trboveljski rudnik, ki delavcu-
kupovalcu v njegovem skladišču ne pusti
denarja — če je dolžen — niti za mleko
in meso. Dalje je poročal tudi o občinskih
volitvah in o delu na občini, katero poročilo
smo vzeli vsi z odobravanjem na znanje.
Pri tej točki se je oglašila še cela vrsta so-
druhov, zlasti s. Škrli in drugi. Ob živahni
in zanimivi debati je bil članski sestanek
zaključen ob pol 12. uri ponoči. Članski
sestanki se bodo vršili zdaj redno vsakih
štirinajst dni, in sicer vsak drugi petek. Prvi
bo spet v petek, dne 10. t. m. Vse člane
Saveza in njih žene vabimo, da se teh se-
stankov, ki bodo nadvse zanimivi, sigurno
udeležujejo. Na svidenje spet prihodnjič!

ZAHVALA.

Podpisani se najtopleje zahvaljujem
vsem sodrugom, kakor tudi vsem sodelav-
cem iz elektriškega obrata KID na Jeseni-
cah, da so mi darovali v času moje dolgo-
trajne bolezni podporo v znesku 260 Din.

Jesenice, dne 25. oktobra 1933.

Fležar Ignacij.

DELO PEVSKEGA ODESKA JAVORNI-
ŠKE »SVOBODE« V BLIŽNJEM ČASU.

Pevski odsek javorniške »Svobode« je
eden izmed najboljših pevskih zborov Go-
renjske in se prav lahko kosa tudi z mari-
skaterim drugim zborom. Marljivo vadi in
v kratkem bo pokazal uspeh svojega dela.
Namerava prirediti te koncerte: 1. V nede-
ljo, dne 12. novembra koncert v Delavskem
domu na Savi, in sicer ob 8. uri zvečer.
Vstopnina bo običajna, spored izbran in
vseboval bo precej novih pesmi, tako de-
lavskih, narodnih in umetnih. 2. V nedeljo,
dne 19. novembra t. l. se bo vršil koncert
na Javorniku pri Konjicku ob 8. uri zve-
čer z istim sporedom, kakor prejšnji ne-
deljo na Savi. 3. V soboto, dne 25. novembra
pohiti zbor morda v Ljubljano, kjer bo so-
deloval tudi na delavskem prosvetnem ve-
čerju »Svobode« in »Zarje« v Delavski zbor-
nici; drugega dne ob 3. uri popoldne bo
imel koncert v ljubljanskem radiju in na ve-
čer (v nedeljo) bi pa imel koncert na stari
pošti v Kranju za kranjske sodrugi in pri-
jatelje petja. Načrt je torej obširen, vendar
pa smo prepričani, da bo uspel, saj ima
zbor vse kvalifikacije zanj. Upamo pa tudi,
da bodo njegove koncerte obiskali vsi naši

sodruzi s Save, Javornika, oz. Ljubljane in
Kranja in bodo dali sebi užitek, zboru pa
zadoščenje za njega delo. Na svidenje torej
na koncertih, kjer se tudi mi proletarci po-
kazemo, kakšni smo in kaj znamo!

RUDARJI.

Zagorje ob Savi.

OBRAT KISOVEC.

Pri tukajšnjem rudniku pa res izgleda,
da se enim rudarjem doli pravica z desnico
in drugim pa le z levico. Tu prav nič ne po-
мага, če pravi centralno vodstvo Trbovelj-
ske družbe, da ne želi, da bi se komu kri-
vica godila radi njegovega prepričanja.

To še menda ni prišlo do ušes gospo-
dom pri obratnem vodstvu v Kisovcu, ker
drugače ne bi dopustili, da je nek oženjen
rudar brez otrok v zadnji periodi (po volit-
vah) napravil kar 14 in pol šihita, medtem
ko je nek drug rudar s šestčlansko družino
mogel napraviti samo 8 rednih šihitov. Mi-
slimo pa, da bi šihitna knjiga v glavni pisarni
povedala še več.

Tu bi želeli, da ti »plavi« gospodje
razumejo željo svoje vrhovne uprave, da
imajo postopati napram vsem rudarjem
enako; zakaj vsi rudarji so naši državljani,
ki imajo enake pravice in enake dolžnosti.
Če pa misli kateri od teh gospodov, da moč
»ta plavih« in njih oproda že sega v nebeške
višave, potem mu mi povemo, da je to dre-
vo v koreninah še zelo slabo.

SPLOŠNA DELSTROKOVNA ZVEZA JUGOSLAVIJE.

IZKLJUCITEV ORS-a IZ INTERNA- CIONALE.

Internacionala je z dopisom od
19. oktobra 1933 obvestila centralo
URSSJ, da je Opći radnički savez
Jugoslavije (Haramina) izključen iz
Internacionala in vseh internacional-
nih strokovnih zvez. Obenem je s ti-
stim dopisom sporočeno, DA JE
SPLOŠNA DELAVSKA STROKOV-
NA ZVEZA JUGOSLAVIJE V
LJUBLJANI, ki je članica Strokov-
ne komisije za Slovenijo in URSSJ-a,
sprejeta v Internacionalo in v vse
odgovarjajoče strokovne interna-
cionalne zveze.

Sporočamo to vsem, da vidijo,
kaj pomeni celota in skupnost in kaj
razdiranje.

MONOPOLCI.

Dne 16. oktobra 1933, po delu, je bil
sestaneke podružnice Saveza radnika(ca)
monopolskih podjetij, na katerem je poro-
čal s. predsednik o delovanju Saveza v
preteklem letu ter o poslednji intervenciji,
izvršeni pri generalnem ravnatelju uprave
državnih monopolcev g. M. Markoviću od
strani dr. Živko Topaloviča, centralnega
tajnika Delavskih zbornic; Milorada Belića,
tajnika glavnega radniškega saveza in Bran-
ka Jovanovića, predsednika Saveza radni-
ka(ca) monopolskih podjetij.

G. Marković je sprejel delegate v dalj-
šem razgovoru ter se med ostalim izrazil,
da se nahaja »Pravilnik o radu« sedaj pred
specijalno komisijo in da bo kmalu defi-
nitivno rešen. Obenem je pa izjavil, da se bo
pri tej končni redakciji vodilo računa o
vseh zahtevah delavstva in — kolikor bo
mogoče — vzelo v pravilnik.

Kar se pa tiče redukcij v posameznih
skladiščih, je izjavil, da je do tega moralo
priti vsled tega, ker se jih bo moralo nekaj
zapreti, ker so odveč v teh mestih.

Obljubil pa je, da bo gledal na to, da se
ne bo reduciralo stare delavce, kateri so v
monopolskih podjetjih zaposleni 10 do 15 let,
kot je bil to v nekaterih krajih slučaj.

Zastopnik organizacije lesnih delavcev,
ki se je tudi udeležil našega sestanka, je
pa v kratkih besedah podal pomen volitev
v Delavsko zbornico, potem katere lahko
delavstvo mnogo pridobi, če je v njej za-
stopstvo delavstva; še več pa lahko zgubi,